

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

Työmarkkinakatsaus

Puhe muutosvarauksin

Arvoisat STTK:n edustajiston jäsenet.

Liitot neuvottelevat parhaillaan alakohtaisesti kilpailukyky sopimuksen soveltamisesta.

Neuvottelutulokseen johtanutta lähes vuoden mittaista vatulointia en enää kertaa. Yrityksiä oli monta ja ne kaatuivat vuoron perään erilaisiin virheisiin. Karkauspäivänä saavutettu neuvottelutulos kilpailukyky sopimukseksi on nyt liittojen käsissä. Kesäkuun puolella arvioidaan, missä ollaan. Hallitus puolestaan arvioi, mihin saavutettujen sopimusten määrä riittää.

Neuvottelut ovat edenneet etanan vauhdilla. Erityisesti työnantajien neuvotteluhaluttomuus on hämmentävää. Takaraja lähestyy ja monessa pöydässä tulee vielä kiire, jotta kilpailukyky sopimus saadaan aikaan suunnitellussa aikataulussa.

Myös hallitus on poukkoillut neuvottelutuloksen hyväksymisen jälkeen. Se on esitellyt useita uusia heikennyksiä työttömien asemaan ja paikallisen sopimisen lakivalmistelu takkuua.

Luottamusmiesjärjestelmästä ja paikallisesta sopimisesta on saatu aikaan julkinen miekkailu yrittäjä- ja työmarkkinajärjestöjen välillä. STTK ei hyväksy luottamusmiesjärjestelmän romuttamista eikä minkäänlaisia ”ohituskaistoja” järjestelmän kiertämiseksi. Emme myöskään pidä tarpeellisena suomalaisen sopimusjärjestelmän täydellistä myllertämistä. Kehittämistyötä tarvitaan, mutta ei suuria harppauksia tai irtiottoja nykymallista.

Koska olen kilpailukyky sopimusta ollut neuvottelemassa ja koska STTK:n hallitus päätti yksimielisesti lähteä sen pohjalta alakohtaisiin neuvotteluihin, toivon edelleen sopimuksen syntymistä. Muistutan, että sopimus on työmarkkinapöydissä neuvoteltu vaihtoehto hallituksen suunnittelema pakkolakipaketille. Sopimus ei ole hyvä, mutta se on paljon parempi kuin mihin pakkolakien kanssa olisi jouduttu.

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

Jos kilpailukyky sopimus kaatuu, en usko, että hallitus jää toimeettomaksi. Vaikka hallituksella ei pääministerin mukaan tällä hetkellä ole vaihtoehtoja suunnitelmaa, se ei tarkoita, etteikö luvassa olisi kylmää kyytiä palkansaajille, jos neuvotteluissa ei päästä maaliin.

Olen todennut, että koskaan asiat eivät ole niin huonosti, etteikö niitä riitelemällä vielä huonommiksi saa. Jos kilpailukyky sopimus kaatuu, sitten mennään liittokierrokselle. Mitään uutta yritystä kilpailukyky sopimukseksi ei tämän jälkeen tule. Liittokierros on normaalia sopimustoimintaa, mutta ennustan, että tulevana syksynä se olisi pitkä, pimeä ja riitainen.

Kilpailukyky sopimuksen ohessa työmarkkinakentässä sattuu ja tapahtuu isoja asioita.

Kesken sopimusneuvottelija Elinkeinoelämän keskusliitto pisti sääntönsä uusiksi. EK päätti, että se ei enää tee keskitettyjä sopimuksia. Näin ollen mahdollisen kilpailukyky sopimuksen jälkeen edessä on liittokierrosten ja paikallisen sopimisen tulevaisuus.

Suomen työmarkkinamallia halutaan uudistaa Ruotsin suuntaan. Se tarkoittaa, että päänaavaus sopimusneuvotteluissa tehtäisiin aina vientivetoisissa teollisuusliitoissa eivätkä esimerkiksi julkisen sektorin liitot omilla tavoitteillaan sopisi teollisuuden yli. Mallin valmistelussa ei ole toistaiseksi edetty, mutta asiaan varmasti palataan.

SAK:ssa teollisuusliitot ovat pistäneet vauhtia suurliittohankkeeseen. Ainakin tällä hetkellä näyttää siltä, että hanke menee maaliin. Uuden teollisuusliiton on määrä aloittaa vuonna 2018.

Keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten hallitus on laittanut liikkeelle useita työelämän ja sosiaaliturvan muutokseen liittyviä hankkeita. Pääviesti on, että työehdoista sopimisen pitäisi yhä enemmän tapahtua työpaikoilla.

STTK:lla on tuoreita tutkimustuloksia työelämästä ja ammatillisesta järjestäytymisestä. Iltapäivällä kuulemme niistä tarkemmin, mutta vastaajien näkemykset nykypäivän työelämästä ovat hätkähdyttäviä.

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

Kun vastaajille annettiin lista ominaisuuksista, jotka heidän mielestään parhaiten kuvaavat työelämää nyt, kolmen kärkeen nousivat kiireinen, vaativa ja tehokkuuden maksimoiva. Vähiten työelämää kuvaavat vastaajien mielestä sanat inhimillinen, itsensä toteuttamisen mahdollistava ja palkitseva.

Kuva työelämästä on tulosten perusteella aika karu. Jos ja kun työelämässä voidaan niin huonosti kuin mitä tuore selvitys osoittaa, miksi samanaikaisesti yhä harvemmalle ammattiliitto on vastaus ongelmien ratkomiseen. Ammattiliittojen jäsenmäärä kun on pitkään ollut ja on edelleen laskussa.

Syyt liittoon kuulumattomuudelle ovat moninaisia. Joku ei vain ole tullut ajatelleeksi koko asiaa, joku taas ei löydä liittoviidakosta omaansa. Monelle jäsenmaksu on liian kova ja toisille liittojen palvelut epäkiinnostavia. Usein pelkkä työttömyysturva kiinnittää liittoon. Joillekin ammattiliittoon on ideologisesti tai poliittisesti mahdoton kuulua.

Enemmistö palkansaajista on edelleen järjestäytyneet, mutta kehotan liittoja ottamaan jäsenkehityksen vakavasti. Ammattiliittojen maine, toimintatavat ja toiminnan syvälinen merkitys kaipaavat vähintäänkin päivitystä, joiltain osin jopa ravistelua.

Yksi yritys uudistaa toimintaa ja tehdä tulevaisuuden edunvalvontaa on ollut Uusi keskusjärjestö –hanke. Lähes 50:n liiton reilu puolitoista vuotta sitten liikkeelle polkaisema hanke tavoitteli puoluepoliittisesti riippumatonta, moniarvoista, toimintatavoiltaan avointa ja läpinäkyvää keskusjärjestöä. Toteutuessaan se olisi palkansaajien, yksityrittäjien ja itsensätyöllistäjien hyvinvoinnin ja edunvalvonnan kehittäjä nopeasti muuttuvassa työelämässä.

Uusi keskusjärjestö on liittojen hanke. Kevään mittaan usea STTK-lainen liitto on ilmoittanut, että se ei enää jatka hankkeen valmistelua. Tiedossani on, että irtautujia tulee vielä lisää.

Pettymys on monella suuri ja itseänikin harmittaa todella paljon. Teimme yhdessä paljon töitä ja tavoittelimme oikeita asioita.

Vaikka jotkut liitot vielä pohtivat suhdettaan uuteen keskusjärjestöön, se ei synny – ainakaan alkuperäisessä tarkoituksessa, uudella nimellä ja suunnitellussa aikataulussa. Useimmat hankkeesta irrottautuneet STTK-laiset liitot ovat myös ilmoittaneet halunsa

Puhe STTK:n edustajistossa

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

pysyä STTK:ssa, joten näyttää siltä, että hankkeen jälkeenkin Suomessa on edelleen kolme palkansaajakeskusjärjestöä.

Liitot puhuvat ja pulinat pois. Syvällisempien analyysien aika siitä, miksi UK ei synny, tulee myöhemmin, sillä monen liiton päätöksenteko on vielä kesken.

Vaikka keskusjärjestöhanke ei toteudu, valmistelussa esille nostetut tarpeet työelämän, edunvalvonnan ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen sekä ay-liikkeen toiminnan kehittämiseksi eivät ole kadonneet mihinkään.

UK oli liittojen hanke. Mutta myös liittojen on uudistuttava, jos ne mielivät ottaa työelämän haasteet vakavasti. Uudistumista tarvitaan yhtä aikaa tavoitteissa, toimintatavoissa ja liittorakenteissa.

Ammattiyhdistysliikkeen perinteinen voima on joukkovoima. Yksin voi pyytää, mutta joukolla voi vaatia. Kaiken myllerryksen keskellä voi pohdiskella sitäkin, millaisia liitto- ja keskusjärjestömalleja tulevaisuuden edunvalvonta loppujen lopuksi tarvitsee. Tarvitaanko suurta ja mahtavaa vai ketterää ja muutosherkkää?

Suomen satavuotisjuhla lähestyy. Maamme on lyhyehkön historiansa aikana elänyt dramaattisiakin vaiheita kuten kansalaissodan, talvisodan ja jatkosodan. Olemme kokeneet vuosikymmenten saatossa lamaa ja suurtyöttömyyttä. Hyvinvointi-Suomen rakentaminen on vaatinut monenlaisia ponnisteluja ja uhrauksiakin.

Se on todellakin kannattanut: Suomi on monella mittarilla maailman parhaita, rauhallisimpia ja hyvinvoivimpia maita.

Sanotaan, että yhtenäistä kansaa ei voi voittaa. Suomi on loppujen lopuksi pärjännyt sillä, että täällä on vedetty yhtä köyttä. Kukin kykyjensä ja voimiensa mukaan, mutta tavoite mielessä: parempi elämä itselle ja lähimmäisille, parempi tulevaisuus isänmaalle.

Muutama aika sitten joku puolue pärjäsi vaaleissa väittämällä, että vastakkainasettelun aika on ohi. Ehkä se hetkellisesti olikin totta silloin, kun talous kasvoi ja hyvinvointia riitti jaettavaksi.

Viime aikoina minulle on tullut tunne, että vastakkainasettelu on ehdottomasti kiihtynyt. Suomi on jakautunut useisiin, toisilleen vastakkaisiin leireihin: maaseutu vastaan

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

kaupungit, yksityinen sektori vastaan julkinen sektori, rikkaat vastaan köyhät. - Asenteet, puheet ja jopa teot ovat ikävästi jyrkentyneet.

Konsensus on ollut Suomea rakentava voima. Sen turvin on soviteltu erilaisia intressejä, näkemyksiä ja tavoitteita yhteen ja Suomen parhaaksi. Nyt konsensus on muuttunut erityisesti uusliberalistien ja markkinauskovaisten kirosanaksi.

Asenne ammattiyhdistysliikettä kohtaan on esimerkiksi joidenkin elinkeinoelämän kellokkaiden, bisnesjohtajien ja markkinauskovaisten poliitikkojen taholta suorastaan vihamielinen. Ammattiyhdistysliikkeelle keskeiset kivijalat haluttaisiin ideologisista syistä murtaa uskotellen, että vain siten Suomi ja suomalainen työ voivat pelastua.

Nykyään ei enää edes riitä, että kun joku jotakin esittää, lytätään esitys. Sen päälle lytätään usein myös esittäjä. Olemme siirtäneet holtittoman some-käyttämisen ja nälvimisen osaksi jokapäiväistä toimintatapaa ja tauti näyttää vain pahenevan.

Kansalaisten asenteiden jyrkentymistä kuvaa ikävällä tavalla esimerkiksi suhtautuminen maahanmuuttoon. Tähän mennessä vastaanottokeskuksissa on nähty polttopullojen heittelyä ja tahallaan sytytettyjä tulipaloja. Mitä vielä nähdäänkään, jos pakolaistilanne kärjistyy lisää ja virta tuo myös Suomeen.

Miten tässä näin kävi? Miksi vihapuhe, vastakkainasettelu ja kyykyttäminen valtaavat alaa? Milloin meistä, eurooppalaisista koulutetuista ja sivistyneistä ihmisistä tuli rasisteja?

Miksi emme laita asioita kuntoon yhteisymmärryksessä – sotimisen sijaan sopimalla?

Vastakkainasettelua on myös sukupolvien välillä. Kun ensi vuoden alussa voimaan astuvasta eläkeuudistuksesta vasta neuvoteltiin, lukuisten laskelmien avulla varmistettiin, miten huolehdimme eläkejärjestelmästä kestävästi ja voimme turvata eläkelupauksen myös nuorille.

Nyt poliittiseen keskusteluun on noussut kansalaisaloite työeläkeindeksin muuttamisesta ansiotasoindeksiksi. Puhutaan taitetusta indeksistä luopumisesta.

Huoli eläkkeiden riittävydestä on varmasti monilla aito eikä pienimpien eläkkeiden luoma turva aina riitä. Indeksien purkaminen ei kuitenkaan olisi oikeudenmukainen korjausliike.

Tällainen uudistus kaatuisi nuorten sukupolvien niskaan.

Puhe STTK:n edustajistossa

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016

Jos eläkevaroja purettaisiin pienimpien eläkkeiden korottamiseen, se tapahtuisi joko työeläkemaksua nostamalla tai rahastoja purkamalla. Jo nyt eläkemaksu on tasolla, jonka jälkeen ei ole realistista puhua maksutason korottamisesta. Kilpailukyky sopimus toteutuessaan siirtää osan eläkemaksuista työnantajilta palkansaajille. Työeläkerahastojen purkaminen olisi syömävelkaa, joka lankeaisi työelämään vasta pyrkivien nuorten maksettavaksi.

Eläke syntyy työstä. Jos työttömyyden kasvu ei taitu, edessä ovat ehkä nopeastikin uudet eläkeneuvottelut. Työelämään tulee vähemmän uusia tekijöitä kuin mitä sieltä esimerkiksi suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä poistuu. Maksajia on siis tulevaisuudessa vähemmän. Indeksien purkamiselle ei ole perusteita.

Eläkevarat ovat huomattavia ja houkuttavat poliitikkoja keksimään niille hienoja kohteita. Tuottavalla ja turvaavalla sijoitustoiminnalla eläkeyhtiöt ovat jo nyt monessa mukana. Eläkevarat on kuitenkin tarkoitettu eläkkeitä varten. Kaikki ovat eläkkeensä ansainneet, mutta populismiin ei eläkekeskustelussa ole varaa.

Puhe STTK:n edustajistossa

Puheenjohtaja Antti Palola

19.5.2016